ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№4(4)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 440 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qoʻllash mexanizmlari 10
Abdiqayumova Malika

Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv koʻnikmalarini shakllantirishdagi oʻrni 14
Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi

Talabalarning ogʻzaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish 18
Atamirzayeva Ezoza

English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan 22
Aminova Asilaxon Sobir qizi

Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента 25
Уразова М. Б., Абатова У. Б.

Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning oʻrni va samaradorligi 30
Xurramova Dilsoʻz Baxtiyor qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida oʻyin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati 33
Gaipova Akjunis Qayratovna

Boʻlajak oʻqituvchilarda oʻzini oʻzi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati 37
Alimov Bekzod Nematovich

Oʻqituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi 41
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi

Talabalarning tanqidiy fikrlash koʻnikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar 48
Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi

Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education 53
Yusupova Mukhabbat Anatolyevna

Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri 58
Erkinova Sevara Najmiddin qiz

Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study 61
Gulsara Khakimova

Boʻlajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari 63
Hikmatova Jamila Fatoh qizi

Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantrish texnologiyalari 68
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna

Badiiy matn asosida nutqiy koʻnikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi 73
Joʻrayeva Sevinch Abdialim qizi

Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish 77
Murodova Farangis Gʻanisherovna

Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan oʻqitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K koʻnikmasini rivojlantirish texnologiyasi 81
Ravshanova Xafiza Komilovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq ogʻzaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qoʻshiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi 85
Togʻayeva Munisa Muxammadiyevna

Akademik koʻnikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi oʻqituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish 89
Tursunova Elmira Ulugʻbekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi

Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi boʻlgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri 91
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari ... 96
Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi

Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции ... 101
Улугмурадова Шохсанам

Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari ... 105
Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li

Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy) ... 108
Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon

Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari ... 111
Gulnora Narmatova Tojiyevna

AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence ... 115
Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna

Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari ... 119
Xotamova Madinabonu Ilxomjon qizi

Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari ... 123
Xurramova Mohidil Baxtiyorovna

Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish ... 126
O'rozov Abdurasul Norboyevich

Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста ... 130
Хасанова Гулшод Касимовна

Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi ... 134
Rustamova Shoxista Omonjonovna

O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri ... 138
Xonimqulova Durdona

Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi ... 141
Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi

O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari ... 145
Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich

Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish ... 150
Normurodova Sadoqat Xoliqulovna

Vaqtni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati ... 155
Tursunova Nilufar

Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli ... 159
Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna

Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода llm и таксономии блума ... 162
Бегалиев Жалолиддин Камолиддинович, Маматов Исломбек Ильесович

Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных ... 168
Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Буронова Муниса Баходировна

The Role and Significance of the Acmelogical Approach in the Managerial Activity of School Principals ... 172
Normurodova Aziza Zuxriddin qizi

Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ... 178
Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari ... 184
Ashurova Aziza Erkinovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida) 188
Azimova Maxfuza Rashidovna

Oʻzbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili........ 193
Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi

"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini oʻqitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi........ 196
Fayzullayeva E'zoza Oʻtkir qizi

Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qoʻllashning zarurati........ 200
Musurmanova Shodiya Xolmuratovna

Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish........ 204
Oʻktamov Madadjon Oʻktam oʻgʻli, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi

Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi 208
Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi

Suggestiv metodlar asosida xulqi ogʻishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashgʻulotlarni loyihalash 212
Shermatova Manzura Ikromjanovna

Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ... 216
Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.

Boʻlajak boshlangʻich sinf oʻqituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi........ 220
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna

Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции 224
Каримова Сабина Собировна

Boʻlajak tarbiyachilarda kasbiy barqarorlik koʻnikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari.... 230
Akramjonova Feruza Akramjonovna

Demografik yuklama sharoitida maktab pedagogik jamoasini samarali boshqarishning hr-strategiyalari..... 233
Axmadqulova Ozodaxon Hamidullo qizi

Kasbiy identifikatsiya – shaxsning kasbiy oʻzligini shakllantirish omili sifatida 236
Bazarov Xayotbek Ne'matovich

Maktabgacha ta'lim tizimida qoraqalpoq xalq ertaklari asosida multimediyali mahsulotlar yaratish samaradorligi........ 240
Bekimbetova Aynagul Amangeldievna, Ollaberganova Mohira

Odam anatomiyasi va fiziologiyasi darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning ijodiy izlanuvchanligini faollashtirish........ 245
Haydarova Pardaxol Boboqulovna

Chet el va Oʻzbekiston tajribasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning metodologiyasi 249
Inomova Madina

Boshlagʻich ta'lim tabiiy fanlarini oʻqitishda oʻquvchilarning ijodkorligini shakllantirish metodikasi........ 253
Ismatova Zulayho Asadovna, Avazova Gulnoza Qodirjon qizi

Innovatsion ta'lim muhitida boshlangʻich sinf oʻquvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yoʻllari 256
Ismatova Zulayho Asadovna, Xamroyeva Ozoda Norboʻta qizi

Boshlangʻich sinf oʻqish savodxonligi darslarida oʻquvchilarning soʻz boyligi va nutqiy koʻnikmalarini shakllantirish 259
Mambetova Lobar Mirzavali qizi, Rajabova Nafisaxon Dilmurod qizi

Kasbiy faoliyatda pedagogik improvizatsiya ijodiy kompetensiya sifatida 264
Miraxmedova Dilafroʻzxon Nurilloxon qizi, Joʻrayeva Gulshodaxon Ibrohimjon qizi

Media savodxonlik tushunchasi va uning pedagogik ta'limdagi ahamiyati........ 267
Salomova Lobar Sobir qizi

Innovatsion ta'lim muhitida boshlangʻich sinf oʻquvchilarida estetik tarbiyani shakllantirish metodikasi 271
Tursunova Malika Baxtiyor qizi, Aminova Oltinay Davranbek qizi

STEAM texnalogiyasi asosida oʻquvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi 274
Xaydarova Dilafruz Abdukarim qizi

Refleksiv ko‘nikmalarni rivojlantirish – bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash bosqichi sifatida 279
Jo‘rayeva Maftuna Dilshodbek qizi

Chimyon–Chorvoq kurort-rekreatsiya zonasidagi rekreatsiya obyektlari va ulardan foydalanish holati 283
Djurayeva Lobar Vaxitovna

G‘ovlar osha yuguruvchi qizlarning maxsus jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish asosida sport musobaqalariga tayyorlash 286
Sattorqulova Fotima Jamol qizi, Sattorqulova Zuhra Jamol qizi

Grammatika va yozuv ko‘nikmasining integratsiyalashuvini ESL o‘quvchilarning grammatik ravonligini o‘stirishdagi ahamiyati 292
Ne’matova Iroda Ilhom qizi, Karimova Xadicha Fazliddin qizi

Формирование экологической культуры и проектных компетенций молодежи в формате хакатона “Климатон–25” 295
Бегмуратова Зоя Асаматдиновна

Portlovchi kuch sifatini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari 298
Xushvaqtov Shaxzod Mamatqul o‘g‘li

Enhancing the Writing Skills of Non-Philological Students Through Artificial Intelligence Tools 302
Rajabova Rakhimakhon Maksudovna

Supporting Children With Autism in Inclusive Education: Effectiveness of Multisensory, Visual Scheduling, and Aba Approaches 306
Safarova Sanobar Omontashevna, Rakhimova Ozoda Abdurasul qizi

O‘quv topshiriqlari orqali 6-sinf o‘quvchilarining pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishdagi leksik birliklar bilan ishlashning ahamiyati 310
Ashirbayeva Nafisa Aminbayevna

O‘smirlarda nevrotik holatlarning namoyon bo‘lish xususiyatlari va ularni diagnostika qilishning nazariy-metodologik asoslari 313
Abduraximov Doniyor Abdusaid o‘g‘li

Ingliz tilini o‘rgatishda talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish metodlari 317
Abirqulova Nafisa Abdusalamovna

Yuqori sinf ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning innovatsion metodik modeli 321
Ahmadjonova Diyoraxon Dilshod qizi

Oliy ta’lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish va pedagogik muloqot madaniyati 326
Alimov Shavkatbek Shuxratbekovich

Identification and Systematization of Emotional Intelligence Indicators in Pre-Service Primary School Teachers 330
Aminova Nasiba Davlatboy kizi

Oligofren bolalarda kognitiv jarayonlarni rivojlantirishda o‘yin terapiyasining nazariy-metodologik asoslari va pedagogik samaradorligi 334
Amirsaidova Sh. M., Jumanazarova Mashhura San’atbek qizi

Boshlang‘ich sinf ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida matn ustida ishlash metodikasi 339
Asilbekova Shoxsanam To‘lqin qizi

O‘zbekistonda olimpiya harakatini rivojlantirishning pedagogik asoslari 344
Axmadaliyeva Gulnoz Ikramovna

Zamonaviy tibbiyotda hissiyotlarni boshqarishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 348
Azgarova Gulsum Alisher qizi

The Use of Problem-Based Learning Methods in Delivering High-Quality Education in Schools 351
Bekmuratova U’mit Ken’esbay qızı, Abdiev Azamat

Akseleratsiyaning o‘quvchilar xulq-atvoriga ta’siri 355
Botirova Oydina Vadimovna

Ta’limda zamonaviy pedagogik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya: bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarni tayyorlashning metodologik asoslari 361
Eshimova Nasiba Zohiddin qizi

Kasbiy samaradorlikni oshirishda sun'iy intellektning roli: "KasbNavigator" platformasi misolida 365
Isayeva Oylarxon Ro'zimatjon qizi, Sobirov Muslimjon Muxsinjon o'g'li

Ixtisoslashtirilgan maktablarda o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirish: integratsiyalashgan ta'lim va ijodiy yondashuv 369
Mavlanova Saidaxon Umarovna

Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning depressiv holatlarga ta'siri 373
Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna

Kiberijtimoiylashuv sharoitida avlodlararo kommunikativ o'zaro ta'sirning psixologik xususiyatlari 375
Muhiddinova Mamlakat Nabi qizi

"Emotsional Learning Analitics"metodi asosida o'qituvchilarning refleksiv kompetensiyasini rivojlantirish ... 380
Omonqulova Diyora Farhod qizi

Talabalarda milliy identiklikni shakllantirishning nazariy asoslari 384
Qudratov Davron Sami o'g'li

Media kompetentlik va media savodxonlik tushunchalarining ilmiy-pedagogik mohiyati, tarkibi va rivojlanish tarixi 388
Rahimova Xosiyat Uralovna

Yangilanayotgan O'zbekistonda tarix fani oqituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari 392
Raxmatova Ondagul Oybek qizi

Talabalarning kasbiy tayyorgarligida mantiqiy fikrlashini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik muamolari 395
Raxmonova Mavluda Suvon qizi

O'smirlarni kiberbulling tahdididan himoya qilishning psixologik mexanizmlari 398
Sattorova Mohinur Sherali qizi

Bolalarda oilaga hurmat va qadriyatli munosabatni rivojlantirish jarayonida ota-ona bilan hamkorlik qilish yo'llari 401
Sharofutdinova Nigora Kenja qizi, Usarova Marg'uba Nazar qizi

O'zbekistonda o'qituvchilar malakasini oshirishning vertikal modeli: tizimli tahlil va cheklovlar 405
Toxirova Nafisa Dilshod qizi

Fizika fanini o'qitishda maxsus ehtiyojli o'quvchilar uchun texnologiyalar va tajribalarning roli 409
Tursunov Alisher Isoqovich, G'ulomov Davlatbek Istat o'g'li

MTTda qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish vositalari 412
Urinova Rushana Tursunniyozovna, Usarova Marg'uba Nazar qizi

Boshlang'ich sinflarda nutq o'stirish metodikasini takomillashtirish 415
Xakimova Xosiyat Jurayevna

O'smirlik davrida deviant xulq-atvor namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari 419
Xalilova Sarvinoz Qodirali qizi

Ta'lim platformalarida mustaqil ta'lim ma'lumotlarini relyatsion model asosida optimallashtirish 422
Xasanov Baxrom Boktiboyevich

Применение информационных технологий для интеллектуального анализа чрезвычайных ситуаций на основе edge computing и компьютерного зрения 426
Мамаражабов Музаффар Абдурасулович, Маматов Исломбек Ильесович

Индивидуальное интеллектуальное развитие личности – как педагогическая проблема 432
Олтибоева Камола Шарофжон қизи

Представления о реальной и виртуальной дружбе у подростков 436
Хамидова Нигора Илхомовна

MTTDA QADRIYATLAR KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITALARI

Urinova Rushana Tursunniyozovna
Osiyo texnologiyalar universiteti magistranti

Usarova Marg'uba Nazar qizi
Osiyo texnologiyalar universiteti,
Pedagogika fanlari falsafa doktori(Phd), dotsent v.b.

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarning qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish mezonlari, vositalari hamda ota-onalarda ijtimoiy kompetentlikni shakllantirishning metodik tizimi ilmiy asosda tahlil qilingan. Integrativ yondashuv asosida qadriyatlar kompetentligining tarkibiy komponentlari ochib berilgan va ularni rivojlantirishning samarali pedagogik mexanizmlari asoslangan.

Kalit so'zlar: qadriyatlar kompetentligi, maktabgacha ta'lim, mezonlar, pedagogik vositalar, ijtimoiy kompetentlik, ota-onalar, raqamli xavfsizlik, refleksiya.

Abstract: This article provides a scientific analysis of the criteria and tools for developing value competence in preschool children, as well as a methodological system for enhancing parents' social competence. The integrative structure of value competence is revealed, and effective pedagogical mechanisms for its development are substantiated.

Key words: value competence, preschool education, criteria, pedagogical tools, social competence, parents, digital safety, reflection.

Аннотация: В статье научно обоснованы критерии и средства формирования ценностной компетентности у детей дошкольного возраста, а также методическая система развития социальной компетентности родителей. Раскрыта интегративная структура ценностной компетентности и определены эффективные педагогические механизмы её формирования.

Ключевые слова: ценностная компетентность, дошкольное образование, критерии, педагогические средства, социальная компетентность, родители, цифровая безопасность, рефлексия.

KIRISH

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyalanuvchilarda qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish masalasi dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Axborot oqimining keskin ortishi, raqamli muhitning kengayishi bolalarni nafaqat bilim bilan, balki zararli axborotlardan himoyalanish ko'nikmalari bilan ham qurollantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu sababli mazkur tadqiqotning maqsadi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish mezonlari, vositalari hamda ota-onalarda ijtimoiy kompetentlikni shakllantirishning metodik tizimini ilmiy asoslashdan iborat.

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, kuzatuv, taqqoslash hamda pedagogik tajriba usullaridan foydalanildi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarning qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish mezonlarini ilmiy asosda tadqiq etish shuni ko'rsatadiki, bu jarayon faqat umumiy axloqiy tushunchalar bilan emas, balki diagnostik aniqlik, o'lchovlilik va kuzatuvga asoslangan ko'rsatkichlar tizimi orqali baholanishi zarur. Zamonaviy pedagogik va psixologik tadqiqotlarda qadriyatlar kompetentligini baholash ko'p komponentli model asosida amalga oshiriladi va u bolaning ichki (psixologik) hamda tashqi (xulqiy) rivojlanish darajalarini birgalikda qamrab oladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy tahlillar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda qadriyatlar kompetentligini rivojlantirishning integrativ mezonlar tizimi quyidagi komponentlar orqali aniqlanadi: kognitiv-aksiologik mezon, emotsional-identifikatsion mezon, ijtimoiy-xulqiy (behavioral) mezon, kommunikativ-interaktiv mezon va refleksiv-regulyativ mezon. Ushbu mezonlar bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, bola shaxsining qadriy yo'nalganligini kompleks tarzda ifodalaydi. Kognitiv-aksiologik mezon doirasida bola qadriyatlarning mazmun-mohiyatini anglash darajasi bilan

tavsiflanadi. Bu yerda faqat "yaxshi-yomon"ni ajratish emas, balki sabab-oqibat aloqalarini tushunish muhim hisoblanadi. Masalan, bola "nega yolg'on gapirish yomon?" degan savolga oddiy taqiqqa asoslanib emas, balki ijtimoiy oqibatni tushuntirib bera olsa ("do'stlar ishonmay qo'yadi"), bu yuqori darajadagi aksiologik tafakkur mavjudligini ko'rsatadi. Tadqiqotlar (Piaget konsepsiyasiga tayangan holda) shuni ko'rsatadiki, 5-6 yoshda bolalarda aynan shu sababli tushunishga o'tish bosqichi boshlanadi va bu qadriyatlar kompetentligining asosiy indikatorlaridan biri hisoblanadi.

Emotsional-identifikatsion mezon esa bolaning qadriyatlarni ichki qabul qilishi va ular bilan o'zini identifikatsiya qilishi orqali namoyon bo'ladi. Bu mezon oddiy hissiy reaksiya emas, balki empatiya darajasi bilan o'lchanadi. Masalan, bola boshqa bolaning yig'layotganini ko'rib shunchaki qarab turmasdan, faol yordam berishga intilsa yoki o'zi qilgan nojo'ya harakatdan keyin ichki noqulaylik his qilsa, bu qadriyatning ichki shakllanganini bildiradi. Zamonaviy psixologik tadqiqotlarda bu holat "ichki moral regulyatsiya"ning boshlanishi sifatida baholanadi. Ijtimoiy-xulqiy (behavioral) mezon eng muhim diagnostik ko'rsatkichlardan biri bo'lib, qadriyatlarning real xatti-harakatda barqaror namoyon bo'lishini ifodalaydi. Bu yerda epizodik emas, balki takrorlanuvchi xulq baholanadi. Masalan, bola faqat tarbiyachi nazoratida emas, balki mustaqil vaziyatda ham o'yinchoqlarni bo'lishsa yoki qoidaga amal qilsa – bu yuqori darajadagi shakllanish hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, aynan takroriy ijtimoiy xulq qadriyatning ichki e'tiqodga aylanganini bildiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kommunikativ-interaktiv mezon bolaning ijtimoiy munosabatlar jarayonida qadriyatlarni qo'llash qobiliyatini aks ettiradi. Bu mezon ayniqsa guruh faoliyatida yaqqol namoyon bo'ladi. Masalan, bola bahsli vaziyatda agressiya emas, muloqot orqali yechim taklif qilsa yoki boshqalarning fikrini hisobga olsa, bu ijtimoiy qadriyatlarning rivojlanganligini ko'rsatadi. Xorijiy tadqiqotlarda (SEL dasturlari asosida) aynan kommunikativ kompetensiya ijtimoiy muvaffaqiyatning asosiy prediktori sifatida ko'rsatilgan. Refleksiv-regulyativ mezon esa eng yuqori bosqichni ifodalaydi va bolaning o'z xatti-harakatini baholay olishi bilan bog'liq. Masalan, bola o'zi qilgan xatoni tan olib: "Men noto'g'ri qildim, keyingi safar boshqacha qilaman", desa – bu refleksiya mavjudligini ko'rsatadi. Bu mezon odatda 6–7 yoshga yaqin shakllana boshlaydi va qadriyatlar kompetentligining barqarorlashgan bosqichi sifatida qaraladi. Mazkur mezonlar asosida qadriyatlar kompetentligining rivojlanish darajalari ham aniqlanadi. Past darajada bola faqat tashqi nazorat asosida harakat qiladi va qadriyatlarni tushunishi yuzaki bo'ladi. O'rta darajada u ayrim vaziyatlarda mustaqil to'g'ri qaror qabul qiladi, lekin bu holat barqaror emas. Yuqori darajada esa bola qadriyatlarni ichki ehtiyoj sifatida qabul qiladi va turli vaziyatlarda mustaqil qo'llay oladi.

Qadriyatlar kompetentligini baholash bir komponentli emas, balki integrativ yondashuv asosida amalga oshirilishi zarur. Ushbu tizim kognitiv-aksiologik, emotsional-identifikatsion, ijtimoiy-xulqiy, kommunikativ-interaktiv va refleksiv-regulyativ mezonlarni o'z ichiga oladi. Xususan, Jean Piaget nazariyasiga asoslangan holda, maktabgacha yoshdagi bolalarda sabab-oqibatni tushunishga o'tish qadriyatlar shakllanishining muhim bosqichi sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, emotsional komponentda empatiya va ichki moral regulyatsiyaning rivojlanishi, xulqiy komponentda esa qadriyatlarning barqaror xatti-harakatda aks etishi asosiy indikatorlar sifatida aniqlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish vositalari tahlili shuni ko'rsatdiki, ular kompleks va integrativ xarakterga ega bo'lishi zarur. Badiiy adabiyotlar, ayniqsa ertak va hikoyalar orqali bolalarda obrazli tafakkur asosida qadriyatlar shakllanadi. O'yin faoliyati esa yetakchi vosita sifatida ijtimoiy rollarni o'zlashtirish imkonini beradi. Muloqot va muammoli vaziyatlar orqali tanqidiy fikrlash rivojlanadi, amaliy faoliyat orqali esa qadriyatlar real hayotda mustahkamlanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy-emotsional o'rganish elementlari bolalarda empatiya va o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Multimedia vositalari esa to'g'ri tanlanganda samarali, noto'g'ri qo'llanganda esa salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi aniqlandi. Ayniqsa, Albert Bandura nazariyasiga ko'ra, pedagog va ota-onaning shaxsiy namuna ko'rsatishi eng kuchli ta'sir mexanizmi hisoblanadi.

Tadqiqotning muhim yo'nalishlaridan biri ota-onalarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirish metodik tizimini ishlab chiqish bo'ldi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, ota-onalar bolalarni zararli axborotlardan himoyalashda asosiy subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Metodik tizim maqsadli, mazmuniy, jarayonli, metodik va natijaviy komponentlardan iborat bo'lib, u ota-onalarda axborot savodxonligi, pedagogik madaniyat va refleksiv ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan. Ushbu tizimning nazariy asosini sotsial-konstruktivistik yondashuv hamda Urie Bronfenbrenner tomonidan ishlab chiqilgan ekologik tizimlar nazariyasi tashkil etadi. Mazkur yondashuvga ko'ra, oila bolaning rivojlanishidagi asosiy mikromuhit bo'lib, undagi axborot madaniyati darajasi bolaning ijtimoiy xavfsizligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Amaliy natijalar shuni ko'rsatdiki, ota-onalar bilan interaktiv metodlar asosida olib borilgan ishlar (treninglar, case-study, reflektiv seminarlar) ularning kompetentligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, "raqamli ota-onalik" ko'nikmalarini shakllantirish bolalarda zararli axborotga nisbatan immunitet hosil qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Oilaviy kommunikatsiyaning ochiqligi esa bolalarning axborot xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish mezonlari va vositalarini ilmiy asosda tizimlashtirish hamda ota-onalarda ijtimoiy kompetentlikni shakllantirishning kompleks metodik tizimini joriy etish bolalarda zararli axborotlarga nisbatan barqaror "qadriyatlar immuniteti"ni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada samarali, diagnostik va natijaga yo'naltirilgan tizimga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2014.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – T., 2020. https://lex.uz/docs/-5013007
3. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari. – T., 2018.
4. Karimova V.M. Oila psixologiyasi. – T.: Fan, 2008.
5. Nishonova Z.T. Bolalar psixologiyasi va pedagogikasi. – T.: O'qituvchi, 2019.
6. Inomova M.O. Qadriyatlar tizimi va shaxs rivoji. – T.: Ma'naviyat, 2017.
7. Musurmonova O.A. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – T.: Innovatsiya, 2020.
8. Yusupova D.S. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy kompetensiyani shakllantirish. – T.: Fan va texnologiya, 2021.
9. G'oziev E.G'. Umumiy psixologiya. – T.: O'qituvchi, 2002.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.